

Kapitel ur

ILLUSTRERAD VERLDSHISTORIA

Utgiven 1875

Semiterna

Av Harald Hjärke

[Sidor 90-92]

7. Israeliterna.

Från Ur i Sinear drog Abraham ut och vardt en fader för många folk. Hans namn sammanbinder Ismaeliternas, Dedaniternas, Midianiternas med fleres ättelängder, och från den yngsta grenen utgingo Jakobs eller Israels barn, närmast i släkt med Edomiterna och Amalekiterna. Genom ärftlig ovilja skilde från sina fränder, mottogo de tacksamt Pharaonernas mäktiga skydd. Öfverheten behöfde ej frukta, att de skulle svekfullt inlåta sig med landets fiender, som ju äfven voro deras egne. Såsom en fåtalig flock af hjälpsökande fingo [91] de beta sina hjordar i nejden omkring staden Zoan (Tanis) i norra Egypten. Men deras mängd växte under tidernas lopp, på samma gång som de alltjemt fasthöllo sin ställning såsom ett folk för sig. Det misstänksamma tvånget, som nu trädde i stället för det forna undseendet, förmådde ej böja deras hårdnackade sinne, och plötsligt reste de sig emot förtryckarne, i fast beslut att hellre återgå till fädrens ökenlif med alla dess umbäranden än köpa ett tryggadt uppehälle mot att gifva friheten till spillo. Deras ledare *Moses* uppoffrade fursteynnest och en ansedd ställning för sitt folks skull. Trots Pharaos motstånd verkställdes utvandringen lyckligt vid en tid, då Egypten hemsöktes af svåra olyckor (omkr. 1320 f. Kr.).

Dessa egendomliga öden qvarlemnade djupa intryck för all framtid, och särskildt gåfvo de Israeliternas tro en outplånlig prägel. Liksom Araberna hade ej heller de hunnit deltaga i den utveckling, som hos de öfriga semitiska folken redan tidigt ledde till en förvirrad månggudadyrkan. Frön dertill förefunnos visserligen, men de hämmades i sin växt genom de kringströfvande stammarnes lefnadssätt. En klart medveten tro på en enda gud uppstod dock endast hos Israeliterna. Hvad hos Araberna ända till Mohammeds dagar förblef ett slumrande anlag, vardt för Israeliterna den bestående vinsten af beröringen med Egypten. Vistelsen i ett främmande land, der det gälde att af alla krafter motarbete den tvungna sammansmältningen med det herskande folket, nödgade dem att så mycket ifrigare vända sig till »Abrahams, Isaks och Jakobs Gud», *El* eller *Jehova* (*Jahveh*, »den evige» eller »den lifgifvande»). Och när han hade ådagalagt sitt välde genom sitt folks frälsning undan trälldomen, blef det lagstiftarens högsta uppgift att bevara hans ynnest genom att utrensa all förderflig smitta, som under den onda tiden hade kunnat insmyga sig. Inga egyptiske afgudar fingo göra intrång i *Jehovas* rätt. »Du skall inga andra gudar hafva för mig», blef det första och yppersta budet i lagen. Inga beläten efter egyptisk sed fingo tålas bland Israels barn. »Du skall icke göra dig något beläte, eller eljest någon liknelse, af det som ofvantill är i himlen eller nedantill på jorden eller i vattnet under jorden.» *Jehova* hade upprättat ett förbund med sitt folk och genom *Moses*' mun förkunnat sina stadgar, som obrottsligen måste hållas. Ty *Jehova* var en »nitälskande gud, som hemsökte fädernas missgerningar uppå barnen intill tredje och fjerde led.» Han bodde i höjden, hans röst lät sig förnimma i åskdunder och jordskalf, från honom utgick förtärande eld; och ingen kunde

levande uthärda hans åsyn. Allt förstfödt af menniskor och boskap var honom heligt, ehuru fadren kunde lösa sin son från hans kraf. Å höga berg tändes bränneoffer åt honom. Jakob [92] hade invigt en sten till hans bostad, såsom äfven Araberna och Kanaaniterna plögade göra. Men när Israeliterna utgingo i öknen, fördes det heliga tabernaklet med förbundsarken framför tåget, och dess vård förtroddes åt presterna af Arons ätt. Huru vid gudstjensten skulle tillgå, föreskrefs noga. Ingen fick nalkas **Jehova** med ett otillbörligt offer. En hvar skulle beflita sig om utvärtes och invärtes renhet. Den som bröt mot de fäderneärfda rättssedvänjorna, för syndade sig mot **Jehovas** bud och måste »döden dö». Men främst i lagen näst förbudet mot afgudadyrken stodo föreskrifterna om den sjunde dagens helgande och om en rättfärdig vandel.

En sedesträng och kraftfull ande yttrar sig i den mosaiska lagstiftningen, och ehuru verkligheten aldrig fullt motsvarade dess allvarliga fordringar, stod dock vägen till upprättelse alltid öppen, så länge varnande röster, som påminde om det ingångna »förbundet», höjde sig emot det kringgripande lättsinnet och grannarnes förförelser. Israeliterna kunde aldrig gifva vika för de onda lockelserna, utan att de på samma gång kände med sig, att de begingo ett »affall» från sin rätta bestämmelse. Det var **Jehova** och hans hårda tuktan, som uppfostrade dem till Kanaans eröfrare, och segerns frukter kunde endast tryggas, så framt de bevarade fädrens seder och tänkesätt. Derfor intogo Israeliterna till sina syriske fränder en ställning, som liknade Doriernas till de öfriga Hellenerna.

Det första försöket att från söder intränga i »det förlovade landet» misslyckades. Efter ett nederlag mot Kanaaniterna och Amalekiterna bådo Israeliterna om fritt genomtåg genom Edomiternas land. Men deras anhållan afslogs, och de vågade ej med vapenmakt fullfölja sitt uppsåt, utan togo en omväg förbi Röda hafvets nordöstra ände och styrde sedan sin kosa mot norr till betesmarkerna vid Arnon. Moabiterna, som sjelfve fått lida af Amoreernas inkräktningar, visade ingen fiendskap emot främlingarne. Härdade af den långa vistelsen i ödemarken, kunde nu Israeliterna med hopp om bättre framgång anfälla Amoreerna i deras forna stamland. Efter hårda strider föll hela Gileads område i segervinnarnes våld, och här bosatte sig tvenne af Israels stammar, Ruben och Gad, samt en del af Manasse. Men hufvudmängden af folket gick öfver Jordan under Ephraims höfding, *Josua* (omkr. 1250 f. Kr.). Efter hand intogos de flesta af Amoreernas fasta städer. En del af de underkufvade Heveerna gjorde gemensam sak med landets nye herrar, och i söder tillbakaträngdes Philisteerna, i norr Sidonierna, så att hela kusten från Asdod till Tyrus' grannskap blef israelitisk egendom. Hvarje stam för sig fortsatte på egen hand eröfringen, men tabernaklet, den samfälda helgedomen, uppställdes i Silo, på »Ephraims berg», och ej långt derifrån byggde Josua sin borg.